

BELGELERLE ADIM ADIM Eski Konya - 15- MISK-İ EMİR KÜLLİYESİ ÇEVRESİ: YEĞENOĞLU MEDRESESİ VE GÜHERÇİLE FABRİKASI

Mehmet Ali UZ - Mehmet DOĞAN

Geçen haftaki yazımızda Taş Kapı Medresesi, sonraki durumuyla Taş Han üzerinde durmuştuk. Bugün de Taş Kapı Medresesi çevresindeki diğer tarihî yapılar üzerinde durmaya çalışalım.

Yeğenoğlu Medresesi

Taş Kapı Medresesinin güneydoğu köşesinde 10,5 metre karelik Karakurt Baba Türbesi yer alır. Meram Belediye Başkanı Refik Tuzcuoğlu döneminde üzeri açılıp yeniden düzenlenen türbeye konulan mermer kitabe üzerine kazınan bilgide, eskiden türbe yanında bir de mescit bulunduğu bahsedilmektedir. Abdülkadir Erdoğan'ın da burada bir zaviye bulunduğu bahsettiğini daha önce belirtmiştik. Yaptığımız araştırmada maalesef bu zaviyenin yerini tespit etmek mümkün olmadı. Demek ki, mescit ve zaviye Osmanlı'nın son dönemlerine kadar gelememiş ve daha önce ortadan kalkmıştır.

Türbeden batıya doğru dönüldüğünde elli altmış metre kadar ileride Yeğenoğlu Medresesi yer alıyordu. Mecidiye ve Hacı Mehmet Ağa Medresesi de denilen medrese, 1724-1725 yıllarında

Mustafa Efendi oğlu Hacı Mehmet Efendi adında bir zat tarafından yaptırılmıştı. Medresenin vakfiyesi ise 1137/1725 yılında tanzim edilmiştir. Medrese on dokuz oda, yazlık ve kışlığı bulunan bir mescitten meydana geliyordu. Dershanelerin bulunmamasından genişçe bir alana oturan mescidin aynı zamanda dershane gibi kullanıldığı anlaşılmaktadır. Mehmet Önder Bey medresenin dershanesinin bulunduğu bahseder. Verilen krokide mescit yeri ayrıca belirtilmiştir. Medreseye bitişik dört odalı ve ahır-samanlıklı bir de han bulunmaktadır. Burası misafirhane gibi kullanılmıştır. Medrese 1759 metre kare bir alan üzerine oturmaktadır. Medrese zaman içerisinde bir kaç sefer tamir görmüştür. 1920 yılında istimlak edilmiştir (Önder, s. 47). Medresenin mülkiyeti önce İdare-i Hususiyeye geçmiş, daha sonra Dereli Abdullah Efendi adında bir zata satılmıştır. Yıkılan medresenin üzerinden sonra yol geçirilmiştir.

Başta Tobbaşzade Hacı Ahmet Kudsî Efendi, Nuzumlu Hacı Hüseyin Efendi ve Bardaslı Hasan Efendi gibi birçok meşhur müderrisin görev yaptığı

medresede pek çok talebe yetişmiştir.

Güherçile Fabrikası

Yeğenoğlu Medresesinin kuzeyinde, Sahibata Caddesi'ne kadar uzanan geniş bir alanda Güherçile Fabrikası yer alıyordu. Fabrika sahası 7.008 metrekare genişlikte idi. Medresenin arsasının bir kısmı da fabrika tarafından kullanılıyor, fabrika burası için medreseye ayrıca kira ödüyordu.

Osmanlı'nın top, tüfek ve tabanalarında kullanılan barutun ham maddesini üreten fabrikalardan birisi olan bu güherçile fabrikası, H 1298/M 1880 yılında tamamen yandı. Fabrika, H 1301/M 1883 yılında, II. Abdülhamit Han zamanında modern bir şekilde yeniden inşa edildi ve kapısının üzerine de bu inşa tarihini taşıyan bir kitabe konuldu.

H 1337/M 1918 yılında kalhaneye bir siyah barut imalathanesi ilave edildi ve kapısı üzerine bunu ifade eden ikinci bir kitabe daha yerleştirildi. Fabrikada on amele ile günde, 1.500 kilo güherçile üretiliyordu.

Zamanla muattal hale gelen tarihî Güherçile Fabrikası, 1958 yılında belediye tarafından istimlak edilerek yıkıldı. Sonradan Konya

Müzesi'ne kaldırılan kitabelerden birinin tuğrası Harf İnkılâbı üzerine kazınmıştır.

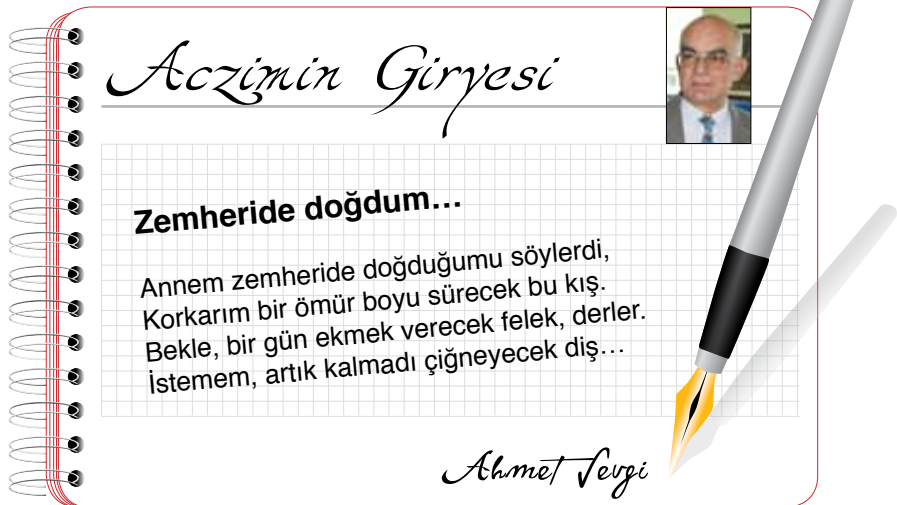
Yıkılan fabrikanın yerine sebze hali inşa edildi. Bu dönemde medresenin üzerinden yol geçirilmişti. Menderes Sebze Hali inşa edildikten sonra hal, Matbaacılar Sitesi'ne dönüştürüldü. Konya'daki matbaacıların çoğu burada toplandı. Binanın kuzey ve batı dış tarafı da uzun yıllar balık hali olarak kullanıldı. Bazı balıkçılar halen burada faaliyetlerini sürdürmektedir.

Semt, eskiden olduğu gibi hâlâ baruthane olarak anılmaktadır. Büyük değişikliklere uğrayan bölge, ticarî bir alan olarak hayatini sürdürmektedir.

Gelecek yazımızda da bölgenin son durumu üzerinde duracak, daha sonra başka bir bölgede araştırmalarımıza devam edeceğiz.

Kaynaklar:

- İ. Hakkı Konyalı, Konya Tarihi, s. 1121-1122.
- Caner Arabacı, Konya Medreseleri, 1998, s. 405-406.
- Mehmet Önder, Konya Maarif Tarihi, 1952.
- H 1302/M 1886 Tarihli Konya Vilayeti Salnamesi.
- Belediye Arşivi.

Aczimin Gıryesi

Zemheride doğdum...

Annem zemheride doğduğumu söylerdi,
Korkarım bir ömür boyu sürecektir bu kış.
Bekle, bir gün ekmek verecek felek, derler.
İstemem, artık kalmadı çiğneyecek diş...

Ahmet Şevgi

2010'LA BİR HESAPLAŞMA... NASIL GEÇTİ O GÜZELİM 2010

Prof. Dr.
Saim SAKAOĞLU

AKADEMİK SAYFALAR

Merhaba'nın haftalık kültür eki *Akademik Sayfalar'da*, 2010 yılında da pek çok yazım yer aldı. Konu sıfırlanmasına girmeden, tarih sırasına göre veriyorum:

1. “Şehir Güzellemeleri: -2 / İzmir Güzellemesi”, 10 (1), 13 Ocak 2010, 6-9.

2. “Âşık Mehmet Yakıcı Özel Sayısı İçin Sunuş”, 10 (2), 20 Ocak 2010, 18.

3. “Âşık Mehmet'ten Hatıralar”, 10 (2), 20 Ocak 2010, 29-31.

4. “Şehir Güzellemeleri: -3 / Niğde Güzellemesi”, 10 (5), 17 Şubat 2010, 70-72.

5. “Bilimde Aşırma Teknikleri”, 10 (9), 17 Mart 2010, 133-136.

6. “Nereden Nereye: 9 / Tam 50 Yıl Olmuş O Fırçayı Yiyeli”, 10 (10), 24 Mart 2010, 149-152.

7. “Buluşma - 2”, 10 (11), 31 Mart 2010, 163-164.

8. “Mahalle Yazıları: 6 / Mahallelerin Ölümü”, 10 (14), 21 Nisan 2010, 209-211.

9. “Mahalle Yazıları: 7 / Doğduğum Ev Yıkılırken”, 10 (15), 28 Nisan 2010, 229-231.

10. “Mahalle Yazıları: 8 / Mahallede Ölüm”, 10 (16), 5 Mayıs 2010, 245-246.

11. “Nereden Nereye: 10 / Basılmayan Kitaplarım”, 10 (17), 12 Mayıs 2010, 260-262.

12. “Ad Bilimi Yazıları:11 / Konya'da 'Bon Marş' Var Mıydı?”, 10 (22), 16 Haziran 2010, 342-343.

13. “Nereden Nereye: 11 / Rus

İhtilali Ne Zaman Yapıldı?”, 10 (24), 30 Haziran 2010, 371-373.

14. “Nereden Nereye: 12 / Konya Lisesi Diplomam 50 Yaşında”, 10 (25), 6 Ekim 2010, 386-387.

15. “Benim Konya'm: 1 Dünkü Konya'mı İstiyorum”, 10 (26), 13 Ekim 2010, 403-404.

16. “Tatil Yazıları: 11 Siz, Çocuk Kanallarını İzliyor musunuz?”, 10 (27), 20 Ekim 2010, 417-418.

17. “Uz Sayıları Üzerine”, 10 (29), 3 Kasım 2010, 450-451.

18. “Ah O Bahçeli Ev”, 10 (31), 24 Kasım 2010, 482-485.

19. “Ankaravî Mehmed Dede ve Mehmet Ali Uz”, 10 (32), 01 Aralık 2010, 506-507.

20. “Benim Konya'm: 2: Yıkılan Gerçeklerim”, 10 (33), 08 Aralık 2010, 513-515.

21. “Benim Konya'm: 3 Yusuf Ağa Kitaplığı'ndaki Günlerim”, 10 (34), 15 Aralık 2010, 529-531.

22. “Tatil Yazıları: 12 Kitapların Baskı Sayıları Bizleri Aldatıyor mu?”, 10 (35), 22 Aralık 2010, 549-551.

Not: Ayrıca *Akademik Sayfalar'*ın dört sayısından oluşan 64 sayfalık bir bölümünün ‘Hazırlayan’ı benim... *Şeyhülmuhammadî'nin Mehmet Ali Uz 75 Yaşında*, 10 (29), 3 Kasım, 449-464; 10 (30), 10 Kasım 465-480; 10 (31), 24 Kasım 481-496; 10 (32), 1 Aralık 497-512.

VE BİR DE SUNUŞ

Çokça sunuş yazdım 2010 yılına kadar... Ne acıdır ki bazı arkadaşlar (!) sunuşumuza yer vermelerine karşılık lütfedip bir adet kitabı bile göndermediler.

Son sunuşu hemşehrim İsmail Detseli'nin *Hatırla Ey Şehir* (Konya 2010) adlı makaleler topluğu için yazdım. Yayımlandı ve bir adet imzalı da lütfedildi. *Hatırla ey Şehir Üzerine* (5-7)

HAKKIMDA YAYIMLANANLAR

Burçak Okkalı, "Saim Sakaoğlu", *Türk Dili*, 98 (700), Nisan, 933-938.

Abdülkadir Güler, "Dostlar Beni Hatırladı", *Kültür Çağlayanı*, 1 (3), Temmuz- Ağustos, 10-11. (Aynı ad-daki kitabımın tanıtımıdır.) Bu yazı başka yerlerde de yayımlanmıştır.

Dilaver Düzgün, "Atatürk Üniversitesi ve Prof. Dr. Saim Sakaoğlu", *İnternetin İlk Yerel Gazetesi Erzurum*, 11 Şubat 2010'dan *Yârenlik*, 130-132.

KİTAP FUARI

Birkaç yıl önce ilki açılan Konya Kitap Fuarı'nın bir daha açılmayacağı daha o zaman belli olmuştu. Biz de umutlarımızı tesadüflere bırakmıştık. Öyle de oldu.

İzmir'de 19-25 Nisan tarihleri arasında düzenlenen kültür kongresi, İzmir Kitap Fuarı'nın açık kaldığı süreye rastlıyordu. 18 Nisandaki açılış günü birkaç saatliğine oradaydım. En çok Türk Dil Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi gibi kardeş kuruluşların satış yerlerinde bulundum. KIBATEK'e uğradım, Akçağ'a uğradım, Ötüken'e de... O gün Banu Avar'ı orada dinlemiştim. Birini daha dinlemiştim de kimdi? Kongre dönüşü 24 Nisanda bir daha Fuar'daydım. İlgi çekici bir şeyler oldu. Ben yayınevlerinde otururken kitaplarımdan satın alanlara yayıncı dostlar beni tanıtınca biz de imza günü (!) icat ediverdik.

Kütüphaneler Haftası'nda S Ü yerleşkesinde açılan sınırlı sergiyi de gezmeyi ihmal etmedim.

KAHVALTILAR - YEMEKLER

Mideme düşkün olmadığımı eski dostlarım bilirler. Ancak bazı yemeklere ve kahvaltılara da katılmamın gerekli olduğuna inanıyorum. 09 Martta Selçuk Oteli'nde, İl Kültür ve Turizm Müdürü Yrd. Doç. Dr. Mustafa Çıpan'ın kahvaltısında idik. Çıkar-ken elimizde iki poşet kitap vardı.

İkinci kahvaltuyu Karatay Belediye Başkanı Mehmet Hançerli verdi. 09 Ağustos sabahı, Adalet Parkı'ndaki kulenin üst katında idik. Konu: Karatay konulu prestij kitabı.

Yemeğe gelince... Konya'daki 'Yüksek Muallimliler / Öğretmenliler', öğretmen okullarının kuruluş günü olan 16 Marttan sonraki ilk cumartesi günü olan 20 Martta Meram'da Hacı Baba'da yemek yiyip sohbet ettik.

Sonuncu konuyla dolaylı olarak ilgili olan yemeksiz bir toplantıyı da buraya sıkıştırıvereyim: Öğretmen Okullarının Kuruluşunun 162. yılı, SÜ Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesinin yeni konferansa salonunda kutlandı. Ben de eski (2.) dekan olarak orada idim.

İki yıl önce Çumra'da düzenlenen Çumra konulu toplantısının bildirileri iki mükemmel cilt olarak basılmış. Benim de düzenleme kurulu-nda yer aldığım toplantının kitapları 10 Haziranda Çumra Şeker Fabrikası'ndaki akşam yemeğinden sonra diş kirası olarak verildi.

DERNEK KONGRELERİ

Üyesi bulunduğumuz derneklerin arada bir yapılan kongrelerine de katılmak gibi bir görevimiz var. Türkiye Yazarlar Birliğinin Kongresi 16 Ocakta Ticaret Odası Salonu'nda gerçekleştirildi. Dostumuz Bekir Şahin başkan oldu.

15 Mayıs'ta yer altında (!) ilk toplantısını yaptığımız kongrenin konusu Şems-i Tebrizî idi. Divan başkanı olduğum bu toplantı, Gül Bahçesi'nin 20 basamak altında ve soğuk bir ortamda yapıldı. Derneği 04 Aralık'ta feshettik.

Sürekli olarak katıldığım Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü'nün kongresi 30 Mayıs'ta idi. O gün Balıkesir'de idim, ancak geçen yılki bazı davranışlardan ötürü katılmaya pek istekli değildim. Belki de 2009'daki son olabilir.

Dernek toplantısı değil ama bir benzer toplantı da *Milli Folklor* dergimizle ilgili idi. Dergimizin 20. yılının değerlendirilmesi toplantısına Konya'dan Prof. Dr. Ali Berat Alptekin, Doç. Dr. Zekeriya Karadavut ve Bil. Uz. Atiye Nazlı'yla birlikte katıldık. Galiba ben eski / yaşlı (!) katılımcı idim.

Bizim Konya Lisesi Mezunları Derneği de kongremizi yapıvermiş. Konya Bilim Sanat ve Kültür Adamları Birliği Derneği ne yaptı, haberim yok. Ankara'da ise İLESAM'ın kongresine katılmadım. Konya'daki Fahri Trafik Müfettişleri Derneği'nin kongresi de katılmadıklarımından... Kurucusu olduğum Makedonya ve Polonya dostluk dernekleri de ara sıra haberdar ediyorlar.

PAZAR OTURMALARI

Birkaç yıl önce, mürşidimiz Av: Mehmet Ali Uz'un öncülüğünde bir 'oturma' başlatmıştık. Yrd. Doç. Dr. Hasan Özönder, Dr. Nuri Ahmet Sezer, Müh. Ali Naltekin, Yrd. Doç. Dr. (şimdi Doç.) Caner Arabacı'nın katılımıyla başlattığımız bu 'Pazar oturmaları'na daha sonra Prof. Dr. Yusuf Küçükdağ, Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Müdürü Bekir Şahin, Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi Müdürü Hasan Yaşar'ın katılımıyla sayımız dokuza ulaştı (ve donduruldu.). Yılın ilk oturması Sayın Uz'da idi. Genevir helvasının da yenildiği o gün (28 Şubat) benim doğum günümüdü. 04 Nisan'da Sayın Hasan Yaşar'da, 09 Mayıs'ta Sayın Bekir Şahin'de, 06 Haziran'da Sayın Yusuf Küçükdağ'ın Tatköy'deki yazlığında, 4 Temmuz'da sayın Hasan Özönder'de, 01 Ağustos'ta Sayın Ali Naltekin'in Öncü Kır

Bahçesi'nde, 04 Ekim'de Doç. Dr. Caner Arabacı'da, 28 Kasım'da da bizim evde idik. Kısımense 2011'in ilk oturması 02 Ocak'ta Sayın Sezer'de olacak.

Bu arada, Sayın Nuri Ahmet Sezer'in Kozağaç'taki genç yazlığında 06 Temmuz'da önce kayısı ziyafetine konduk, arkasından da saç böreklerine...

Sayın Uz'la bu yıl iki kez 'Yaka Sefası' yaptık. 15 Haziran'da kaptan Mehmet Anadolu'la ıhlamur topladık. 08 Temmuz'da da, şimdi Akdeniz Üniversitesinde görev yapan Doç. Dr. Zekeriya Daradavut ile karadut yeme faslını yerine getirdik.

SERGİLER

Ne yazık ki bu yıl yeterince sergiye gidemedim. Yolum düştüğü için gezdiğim sergilerin sahiplerini hatırlayamıyorum.

Dost, kardeş, yazar, memleket sevdalısı İsmail Detseli'nin ulaştırdığı sergi davetiyesi, kızı Naciye Detseli ile arkadaşı Melike Arunduş kızlarımızın 'Suya Düşen Aşk' konulu ebru sergi açılışı ile ilgili idi. Bu kızlarımızın el emeği göz nuru sergilerini 24 Şubat'ta Kule Site'de ziyaret etmiştim.

Yiğenim Hayriye Sakaoğlu'nun Karatay Belediyesinin kursiyerleriyle birlikte açtığı nakış sergisini bu yıl kaçırmadım. (Geçen yıl bir hastane randevumuz vardı.) Sergi, 09 Haziran'da Mevlâna Kültür Merkezi'nde açılmıştı.

SÜ Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesinin B bloğunda zaman zaman açılan sergileri elbette kaçırmadık.

GÜVEN PAŞALI GÜNLER

Torunum Güven Üstün ile (d. 10 Nisan 2006) iyi bir arkadaşlığımız var. Evdeki ufak tefek tamir (!) işlerinde bana hep 'Ustam' diye seslenir. Genelde sabahları Canım Annem'e birlikte gideriz. Güzel havalarda yürürüz, soğuk ve yağmurlu havalarda arabayla gideriz. Aslında mesafe, 250 metre kadardır da o, 'Dede, daha çok

dolaşalım mı?’ deyince ara sokaklarda dört döneriz. Evliya Çelebi Parkı’na gitmenin adı ‘Avustralya’ya gitmektir.’ Nereden öğrendiyse öyle diyor.

Sinca Market’te, içinde çocukların oturacak yerleri olan alışveriş arabalarına binmeye de bayılıyor.

Neyse, gelim eğlencelerine... Canım Annem’in sahibesi Hesna Hanım, Güven’in doğum gününü kutlamak için güzel havaları bekledi. 07 Mayıs günü bütün okul, Tıp yolundaki Atlıhan’da eğlendi. Teşekkürler Hesna Hanım. O gün çocuklar ata da binmişlerdi.

08 Haziran Canım Annem’in veda gecesi idi. İdeal Eğitim Kurumlarının ilköğretim okulunda bir yaz gecesi düzenlendi. Güven de görevliydi. Anadol Ailesi, damatlarıyla birlikte gelmişlerdi.

HASTALIK SAĞLIK

Bir boğaz rahatsızlığı için 18 Martta ocağa gittim. Bir de Selcen Konya’da iken Başkent’e boğazım için uğramıştık. Güven Paşa zaman zaman hastalanıyor. Çocuk işte...

Ağabeyim 12 Şubatta sol, 16 Şubatta da sağ gözünden ameliyat oldu.

YOLCULUKLARIM

Bunların bir bölümü bildiriler ve konferanslarımın arasında anıldı. Bir hatırlayiverelim: Ankara, Elazığ, İstanbul, Balıkesir, İzmir, Iğın, Kayseri, Sakarya, Çumra.

Bir ilgi çekici yolculuk da, Iğın-Ankara arasında idi. 01 Temmuz sabahı, günün tek Iğın-Ankara seferini yapan otosuyla gidip 17.05’de dönüş yoluna çıktım: Iğın-Kadınhanı-Sarayönü-Başhüyük- Dedeli ve oradan Konya-Ankara yolu.

İzmir’i bir daha hatırlayalım: 18-25 Nisan... Mehmet Yardımcı, Eren Akçiçek, kayınçom Turan Gülel, kongre, Kitap Fuarı...

Ya Erdemli... Bu yıl orayı su yolu eyledim. 19-24 Mayıs, 17-28 Haziran, 16-31 Temmuz, 12 Ağustos-11 Eylül...

Bu yılki Kurban bayramı 16-19 Kasım günlerine rastlamıştı. Hükümetin onayıyla tatil dokuz güne uzayıverdi. Biz de 16-20 Kasım günlerinde Side civarında yeni açılan Roma Otel’inde çocuklarsız bir tatil yaşadık.

Ya gelenler... Aralık 2009’da gelen İzmirli Selcen’imizi 02 Ocakta uğurladık. O yine yalnız olarak 17-21 Şubat arasında yanımızda idi. 07 Eylülde Konya’ya gelen Selcen ile Ali ertesi günü Seren, Aydın ve Güven’le Erdemli’ye geldiler. Dönüş 15 Eylül. Ali o gece İzmir’e döndü. Selcen’in dönüşü ise 19 Eylül idi.

VE DE BİR YIKIM

Artık doğup büyüdüğüm ev yok, 19 Ağustosta başlayıp üç gün süren yıkımdan sonra baba ocağımız da yerle bir oldu. Ne diyelim. Ağaçların ayakta ölmesi gibi evimiz de ayakta yığıldı. Artık Çaybaşılığım biraz zayıflayacak gibi. Neyse, neler yıkılmadı ki...

KUR’A VE ANAHTAR TESLİMİ

Mesnevi Konutları adını alan Çaybaşı Evleri’nin kur’ası 19 Eylülde Konevi Kültür Merkezi’nde çekildi: B-2/10 (180 metrekare). Anahtarlarımızı 29 Eylülde aldık.

SOSYAL ETKİNLİKLER

Ağabeyim Hasan Sakaoğlu’nun (d. 1923) ortanca kızı, emekli Türkçe öğretmeni Hayrünisa Hasırcı’nın küçük oğlu Emre’yi 02 Ağustosta, Elif kızımızla nikâhlayıp evlendirdik. Ağabeyi Günkut’u da geçen yıl evlendirmiştik. Damadımız İsmail Bey’i üç yıl önce kaybetmiştik.

Hayrünisa Hanım’ın ablası merhume Fahrünisa Hanım’ın oğul torunları Sıtkı Buğra ve Mehmet Berke 03 Eylülde sünnet olmuşlar, biz Erdemli’de idik.

Kaptan Mehmet Anadol’un beş ağabeyi olan kızı Çiğdem ile damadımız İsmail’in ilk oğulları Alpe-

ren Arda, Ağustosta ağabey oldu: Alpaslan Tolga. Bu arada Çiğdem kızımızın ağabeylerinden Ahmet ile eşi Hacer'in oğulları Mehmet Kaan da yaz aylarında sünnet oldu.

SAKAOĞLU RUSÇA'DA

2008 yılının Haziranında Ankara'da bir kitap yayımlandı: KARACAOĞLAN RUS DİLİNDE (Parantez içinde de bu başlık ama Kiril harfleriyle Rusçası yer alıyor.). Hazırlayan, Doç. Dr. Makbule Muharremova Sabziyeva. Kültür Ajansı Yayınları: 38, 159 s. Bir not. "Şiirlerin Türkçesi Prof. Dr. Saim Sakaoglu'nun Karacaoğlan (Akçağ, Ankara, 2004 kitabından denetlenmiştir." (s. 12)

2010'DA

KAYBETTİKLERİMİZ

Ocak: Satukbuğra Ercilasun (Prof. Dr. A. Bican Ercilasun-Prof. Dr. Bilge Ercilasun'un büyük oğulları) (20).

Şubat: Rafet Angın (İlk kadın öğretmenlerden) (2); Ahmet Tefik Küflü (Bilgi Yayınevi sahibi) (13); Mehmet Rıza Bekin (E. Tuğ., Memduh Şevket Esenal'ın manevi oğlu) (16).

Mart: Vedat Kayaalp (Konya'dan ve Erdemli'den ahbabımız) (16).

Nisan: Prof. Dr. Atilla Turgay (7, Toronto).

Mayıs: Prof. Dr. Doğan Ak-san (14); Türkan Yurtcanlı (Ziya Gökalp'ın 3. kızı, 92 yaşında) (17); Prof. Dr. Talip Özkan (Türk halk müziği sanatçısı) (21).

Haziran: Ümit Fehmi Sorgunlu (Kayserili hikâyeci dost) (26).

Temmuz: Mahmat Erdal (7); Solmaz Teğmen (Gençliğimizin şarkıcısı) (28).

Ağustos: Yaman Başkut (Oyun yazarı Cevat Fehmi Başkut'un oğlu) (5); Prof. Dr. Şerif Baştav (Konyalı büyük tarihçi, 97 yaşında idi.) (8); Âşık Halil Karabulut (16); Ela Güntekin (Reşat Nuri Güntekin'in kızı) (17).

Eylül: Ziya Nur Aksun (Konyalı tarihçi) (6); Olcay Yazıcı (12).

Ekim: Şiar Yalçın (18); Durmuş

Hocaoğlu (23).

Kasım: Âşık Mevlüt İhsanî (6).

Aralık: Haydar Çetinkaya (3); Abdurrahman Kızılay (Kerküklü) halk müziği sanatçısı (12); A. Nijat Özön (15). 17 Aralık 2010 tarihli *Hürriyet* gazetesinde yer alan 'Acı Kaybımız' başlıklı ölüm ilanında, ne yazık ki, merhumun babası, üstadımız Mustafa Nihat Özön'ün adı anılmıyordu.

Gelen gidecek; ama er, ama geç... Şairin dediği gibi, 'Gök ekinlerin biçilmesi' daha bir acı oluyor. Hepsine rahmetler diliyorum.

VE YILIN ŞİİRİ

Atatürk Üniversitesinde okuttuğum hayırlı öğrencilerimden biri olan Murat Arıcı ile yıllar sonra, memleketi ve görev yeri olan Erdemli'de karşılaştık. İki güzel gün geçirdik. Gençliğinden beri şiir yazan Arıcı, bir şiirini de bana ayırmış.

SAKAOĞLU HOCAM

*Nağme nağme coşmuş âşık telinden,
Sakaoglu Hocam duydum az bile.
İlham olup taşmış şair dilinden,
Kıskanıp çatlamış bahar, yaz bile.*

*Ömrünü adamış kültür yoluna,
Her dem meyve olmuş folklor dalına,
Toros dağlarının Yörük koluna,
Varınca tanımış onu iz bile.*

*Mevlâna ilinden bakar dünyaya,
Âdeta âşıktır güzel Konya'ya,
Feyz almayan cahil kalır hep yaya,
Koşarken menzile yorgun diz bile.*

*Yetmişlik çıarmış, henüz genç daha,
Gezermiş bıkmadan deyip çok saha,
Bulunca yeniden böyle bir vaha,
Ders aldık bu çölde şükür biz bile.*

*Hocalar hocası sonsuz saygımız,
Sayende olmadı asla kaygımız,
Yalan değil gerçek bizim duygumuz,
Anlatmaya yetmez lügat söz bile.*

Murat Arıcı / Erdemli

KONYA'DA HELVA, HELVACILIĞA DAİR...

Helva kelimesi Arapça kökenli olup, “Huluv”, “Halva” kelimelerinden gelir. “Tatlı” demektir. Bu genel bir isimlendirmedir. Hâlbuki bizde “helva”, katkı maddeleri, imal şekilleri, lezzeti, damak zevki bakımından, bilinen tatlılardan çok farklı bir mana ve mahiyete sahiptir.

Helva, Türk buluşudur. Yemek kültürümüzde müstesna yeri vardır. Fakir sofralarından tutunuz da, sultan sofralarına kadar en güzel tatlılardan biridir. Orta Asya Türkleri tarafından da biliniyordu. Yapılışları, çeşitleri hakkında Kaşgarlı Mahmut geniş bilgiler verir.

Bu damak zevki o kadar yaygın ve önemlidir ki, helvacı çarşısı, hele dükkânı olmayan bir Türk şehri, hatta kasabası yoktur diyebiliriz. Yerli ve yabancı seyyahlar onlardan sitayişle bahsederler. Düğün, dernek, ziyafet, davet, merasim ikramlarında helva, olmazsa olmazlardandır. Çetin ve uzun kış gecelerinde, köşk, konak ve evlerde yapılan edebî meclislerde helva yenilir, “Helva sohbetleri” düzenlenilirdi.

Türk tasavvuf kültüründe, mut-fak ve sofrâ gelenekleri arasında helvanın özel bir yeri vardır. Mübarek gün ve gecelerde tekke ve dergâhlarda özel helvalar pişirilerek, derviş, misafir ve komşulara dağıtılıp, ikram edilirdi. Cenâb-ı Mevlâna da sofrada helva bulunmasını sever, sık sık hazırlatır, yer ve ikramda bulunurdu. O'nun, “Helva” redifli müstakil şiiri de vardır.

Bu tarihî gelenek doğrultusunda Konya'da helvacılık yaygın, saygın ve meşhur, muteber bir meslek olagelmıştır. Tarihi boyunca şehrin muhtelif yerlerindeki helvacı dükkânlarının yanı sıra, müstakil “Helvacılar Çarşısı” da biliniyordu. Ahmed-i Eflâkî, İbn-i Batuta, Evliya Çelebi, gayet takdir yüklü cümlelerle, müşahedelerine dayalı övgülü bilgiler verirler.

Konya'daki helvacıların çoğunun, Akşehir, Engilli, Bermende, Yalavaç, Karaman, Eğirdir ve Şarkıkaraağaç menşeli oluşları dikkatleri çeken bir olgudur. Çok çeşitli helvalar imal edilirdi. Ali Eşref Dedé'nin “Yemek Risalesi”nde bu konuda geniş bilgi bulunmaktadır. Helvacılar arasında gayr-i Müslim olanlar da vardı; Lefter, Abiye, son asırdaki meşhur öyle ustalardandır. Birçok usta yetiştirmişler, helvacılığı geliştirmişlerdir.

Helva, kendine mahsus bakır kazanlarda, tahine ve köpük denilen çögen suyu ile kabartılmış kestirme katılarak ve önce özel küreklerle karıştırılarak, sonra da el ve kollarla kıvamınca yoğrularak imal edilir. Tahinin galip oranda olması matluptur. Bazı çeşitleri evlerde yapılırsa da, meşhur “Tahin Helvası”, çarşıdaki dükkânlarda, mahir ustalar tarafından yoğrularak bol miktarda pişirilir, adına da halk arasında “Çarşı Helvası” denilir.

Selçuklular, Karamanoğulları ve Osmanlılar zamanında tercih edilen damak zevkidir. İçine giren imal maddeleri sebebiyle helva, aynı za-

manda bir ilâç olup, şifa kaynağıdır. Tahin helvası, % 12 oranında proteindir. Yağ oranı, % 35'tir. Karbonhidrat miktarı ise, % 45'tir. Bundan dolayı gayet lezzetli, doyurucu ve besleyicidir. Bu tıbbî vasfından dolayı Osmanlı Sarayı'nda özel bir "Helvahane", "Helva Ocağı" vardı Burada hazırlanan tatlı ve helvalar, bazı hastalar için ilâç olarak kullanılırdı. Burada itina ile bulundurulup değerlendirilen özel "Helvahane Defteri"nde, hangi helvanın hangi hastalığa iyi geleceği, katılacak maddeler ve miktarları, formülleri, imal şekli, hastalara verilmiş tarzı hakkında bilgiler kayıtlıdır.

Helvacıların piri, Hasan-ı Basrî Hazretleridir. Bu sebeple helvacı dükkânlarının duvarını, "Her seherde besmeleyle açılır dükkânımız / Hasan-ı Basrî'dir pirimiz, üstadımız" ibareli levhalar süslerdi.

Eskiden, Konya ev ve ailelerinde bir gelenek vardı; çamaşır yıkandığı gün, evin reisi, akşam eve dönüşünde helvacıya uğrayarak, yeterince helva alıp getirirdi. Bu jest üzerine evin hanımı, günün yorgunluklarını unuttur, takdir edilmişin, kadr u kıymet bilmişin verdiği neşe, ağız tadı ve gönül sefası ile huzurlu yaşam sürer giderdi.

Babası Mehmed Ağa gibi, meşhur Âşık Şem'i de uzun yıllar helvacılık yapmıştır. "Konya'da helvayı adama döve döve yedirirler." sözü, Konyalı helvacıların cömertliği, misafirperverliği konularında gayet latif ve latifeli bir mesajı olarak, asırlar boyu kulaktan kulağa nakledilegelmiştir.

Konya vakıf kayıtlarında, Şer'iyye Sicillerinde ve salnamelerinde, helvacı dükkân ve çarşılarıyla ilgili çeşitli bilgiler bulunmaktadır.

Günümüzde helvacılık daha da gelişerek, sanayi halini almıştır. Büyük fabrikalarda modern makinelerle, imal edilmekte, yurtdışına ihraç da yapılmaktadır. Ne var ki, değişen damak zevki ve tatlı kültürü sebebiyle

le helvacılık eski şan ve şöhretini kaybetmeye başlamıştır Yeni nesil, giderek helvadan uzaklaşmakta ve tatlı ihtiyacını, çikolata mamulleriyle karşılamayı tercih etmektedir. Bunda, helvacılıkta merdiven altı imalâtın, soya yağı, unu ve ithal susam kullanılmasının Türk insanının alıştığı ve aradığı damak zevkine eskisi kadar cevap veremeyişinin, nah-ehil kişilerin mesleğe girmesinin, aşırı fiyat rekabetinin getirdiği kalite düşüklüğünün de büyük etkisi vardır.

KAYNAKLAR:

Ahmed Eflâkî, *Âriflerin Menkıbeleri*, Çev. T.Yazıcı, İstanbul, 1973, III/381; Halıcı, Feyzi, *Ali Eşref Ded'e'nin Yemek Risalesi*, Ankara, 1992, 21-23; *Helvahane Defteri*, yay. Prof. Dr. Arslan Terzioğlu, İstanbul; Kışmir, Celaleddin, *Konya Yazıları*, Konya, 2004, 414-416, 429; Odabaşı, A. Sefa, *Konya Mutfak Kültürü*, Konya, 2001, 110; Oranlı, Çetin, "Örnek Başarı Öyküleri: Akartahin, 1935'ten Bu Yana Tatlandırıyor", *Merhaba* gazetesi, s. 10; Ögel, Bahattin, *Türk Kültür Tarihi'ne Giriş*, Ankara, 1978, IV /XIV, 403-405; Özönder, Dr. Hasan, " Helvaya Dair.", 10.IX.2001, *Konya Postası* gazetesi, s. 2; Pakalın, M. Zeki, *İzahlı Osmanlı Tarih Deyim ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 1983, I/797-799; Schimmel Annemarie, "Mevlâna Celâleddin Rûmî'ye Göre Konya'daki Gündelik Hayat", *15-17 Aralık 1973 Semineri Bildirileri*, Ankara, 140-1; Tosun, Necdet, "Tasavvuf Kültüründe Tekke yemekleri", *Tasavvuf Dergisi*, yıl: 5, XII/130-133; Tuş, Muhittin, *Sosyal ve Ekonomik Açından Konya*, Konya, 2001, 235, 237; Ünver, A. Süheyl, *Sevâkıb-ı Menâkıb (Mevlâna'dan Hatıralar)*, İstanbul, 2006, 16-18; Yalınkılıç, İlhâmî, " Helva Sohbeti", 13.VII.1996, *Zaman* gazetesi.

Zeynep DÖNMEZ

GÖNLÜNDEKİ İSTİKAMETİ YOLLARA ÇEKEN HAK ÂŞIĞI: KEMALÎ

Âşık Kemalî ya da asıl ismiyle Ali Kemal Dönmez, 10 Aralık 1932'de Elazığ'da doğdu. Büyükbabasının kaymakam olması sebebiyle Anadolu'da pek çok il gezen ailesi, dönemin Elazığ Valisi Cemel Bardakçı'nın ısrarları sonucu onunla birlikte ailecek Konya'ya geldiler. Ali Kemalî, Konya Altınçesme İlkokulunu bitirdikten sonra başladığı Karma Ortaokulunu ekonomik sebeplerle bırakıp çalışma hayatına atıldı. 1949 yılında greyder operatörü olarak Nafia Müdürlüğünde işe

başladı. Bir müddet sonra da Karayolları Genel Müdürlüğüne geçiş yaptı. Askere gittiği 1953 yılına kadar bu kurumda çalıştı. 1955 yılında askerlik sonrası Konya Askerî Hava Alanı inşaatını üstlenen bir Fransız firmasında işe başladı. Hava üssü inşaatı tamamlanıp firması Konya'dan ayrılınca YSE'ye girdi. Daha sonra Ereğli, ardından Konya Belediyesinde çalışıp buradan emekli oldu.

Ülkemizin ilk greyder operatörlerinden biri olan Ali Kemal Dönmez, ismini yol tarihine altın

harflerle “İstikametçi Kemal Usta” diye yazdırdı. Bu lakabı alması şu hadise sonucudur. Konya-Afyon arası standart devlet yolundan Kadınhanı-Kolukısa köyüne sadece çıplak göz ile bir çizgi çekiyor. Bunu izleyen Karayolları Genel Müdürü, şube müdürleri ve Amerika'dan gelen harita mühendislerinin: “Bu adam çıplak gözle ölçümsüz, nivo aleti olmadan nasıl istikamet çekiyor, muhakkak hatalıdır”, sözlerine karşılık müdürünün: “Kemal Usta'nın çektiği güzergâhta hata olmaz”, demesi üzerine, Amerikalı mühendisler 17 kilometrelik yolun ölçümünü yaparak tek bir milim dahi hata bulamıyorlar. Akabinde de kendisini Amerika'ya davet ederlerse de; memleketinde doğru dürüst yol yok iken başka bir memleket için yol yapmasının mümkün olmayacağını belirterek Amerikalıların tekliflerini reddeder. İşte bu tarihten sonra meslektaşları arasında “İstikametçi Kemal” olarak anılmaya başlanmıştır.

Konya il sınırları içerisindeki hemen hemen bütün köy yollarında izi olan Dönmez, bu çalışma süreci içerisinde aylarca evine uğramadan çadırlarda yaşamış ve bu arada da Anadolu halkı ile bütünleşmiştir. Mesleğini yaparken kimi zaman, hocası olmayan köylere rast gelmiş onlara imam olup Cuma namazı kıldırıp hutbeye çıkmış, kimi zaman yol yapmak için yıkılması gereken asırlık ağaçlara çaput bağlayan kadınlar tarafından taşlanarak hastanelik edilmiş, kimi zaman da Arkeolojiye büyük değerler kazandırmıştır.

Bir gün Beyşehir'in, Yunuslar köyünde yol güzergâhı çekerken Greyderinin bıçağı büyükçe bir taşa çarpar. Hemen greyderden inip baktığında greyderin bıçağının işlemeli eski bir mermere takıldığını görür. Bunun bir anıt mezar (lahit) olabileceğini tahmin ederek taşın zarar görmemesi için çalışmaları derhal durdurarak yetkililere haber verir. Yapı-

lan kazı sonrası Konya Arkeoloji Müzesi Herakles'e ait olduğu belirlenen eşsiz eser kazanır.

Küçük yaşlarından itibaren okumayı çok seven Âşık Kemalî, şiirin hemen hemen her dalında eserler vermiş ve şiirlerinde “Kemalî” mahlasını kullanmıştır. Dönem dönem Konya'nın yerel gazetelerinin şiir köşelerinde yazan Kemalî'nin şiirlerinin çoğunluğu tasavvuf üzerine olmakla birlikte dönemin Konya Valisi Kemal Katıtaş'ın ricası üzerine Çanakkale Şehitleri, yine dönemin Konya Emniyet Müdürü Cemalettin Ertem Bey'in ricası üzerine Polis Marşı'nı yazmıştır. Polis Teşkilatının 141. Kuruluş Yıldönümü'nde bütün Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı müdürlük ve karakollarda bu marş

çerçevesiyle asılmıştır.

Konya'da henüz Âşık Bayramı kutlanmaz iken Âşık Kemalî; Âşık Veysel, Davut Sulari, Şeref Taşlıova, Murat Çobanoğlu, İlhami Demir, Âşık Reyhani, Kör İhsani, Abdülvahap Kocaman, Âşık Sarıcağz... gibi otuz altı âşığı bir araya getirip evinde eski makaralı teyplere seslerini kaydederek, divan, dudak değmez, mumma, taşlama, vs. dallarda atışmalar yapan pek çok âşığı toplayarak âşıklar buluşmasına vesile olmuş; daha sonra bu faaliyet genişleyerek büyümüş ve Turizm Derneği çatısı altına girerek Feyzi Halıcı Bey'in destekleri ile Âşık Bayramı hâlini almıştır.

Âşık Kemalî, ömrünün her anını değerlendirmiş, "halka hizmet Hakk'a hizmet" felsefesi ile hareket etmiştir. Hz Mevlâna'nın dünyaya tanıtımı için rahmetli hocası Abdülbaki Gölpınarlı ile, bazen perde gerisinde bazen de önünde, pek çok çalışma ve faaliyet ve hizmetlerde bulunmuştur. 1952'lerden sonra Mevlevî sema ayinlerinin tekrar gündeme gelmesi ile birlikte bu ekipte "Konya Mihmandarlığı" adı altında birçok yıl ayinlerde görev yapmış ve esnada Mesnevî'nin ilk 18 beytini ve diğer alıntılarını Farsça orijinalinden okumuştur.

Âşık Kemalî, Hz Mevlâna ile çağdaş olan ve onun tarafından çok

sevilen erenlerden Akşehir'de mefun Seyyit Mahmut Hayrani Veli Hazretlerinin şecereli torunlarıdır. 1970'li yıllarda Abdülbaki Gölpınarlı ve çelebeyandan (Mevlâna soyundan) Selman Tüzün Bey ile birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne başvurarak Seyyit Mahmut Hayrani Veli Türbesi'nin restorasyonu için gerekli onayın alınmasına önayak olmuşlardır.

Dönemin Konya Kültür ve Turizm Müdürü Hilmi Güner Özkan'ın ısrarları üzerine bir dönem Konya'ya gelen tiyatroların edebi tarzda şiirsel olarak tanıtımlarını yapmış, yine Güner Özkan ve rahmetli Lütü İkiz Beylerle birlikte Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nin şehrimize kazandırılmasında çalışmaları ile katkıları olmuştur.

Âşık Kemalî, Mevlâna'nın felsefesini kendine hayat görüşü olarak benimsediği için her kültürden, her ırktan, her mezhepten, köylü-kentli, fakir-zengin demeden her türden insanla hemhal olmuştur. Bir gün Musalla Mezarlığı'nın bekçilerinden Muharrem Ağa ile muhabbetleri esnasında bekçinin, Küçük Muhsine (Kiçi Musla) köyünün üzerindeki dağın tepesinde çok eski bir mezar bulduğunu mezarın üzerinde Arapça bir taş kitabe olduğunu öğrenir. Ve yine bekçinin kendi çabası ile yaptığı kazı sonucunda tepenin içine oyulmuş içbükey Kâbe'yi andıran bir yer bulduğunu anlatması üzerine Kemalî hemen dostları ile irtibata geçmiş; emekli Harita Yarbey Neyzen Selami Bertuğ, İller Bankası genel müdür muavinlerinden emekli Harita Yük. Mühendisi Neyzen İlhan Gülgeç, Yazma Eserler Kütüphane müdürü Lütü İkiz Bey'i de alarak Kiçi Musla'ya, mezkûr dağa, revan olurlar. Yapılan çalışmalar sonucu orada yatan zatın takriben Hz Mevlâna'dan 300 yıl önce

Anadolu'yu irşada gelen Horasan Erenlerinden Hacı Haydar Sultan Hazretleri olduğu kitabenin okunması ile anlaşılır. Kemalî, Hacı Haydar Sultan Hazretlerinin bulunduğu dağa elektrik çekilmesi, tepeye tırmanmanın kolaylaştırılması için merdiven yapılması, çeşme yapılması ve oraya ziyarete gelenlerin dinlenebilmesi için ufak bir kulübenin yapılması hususunda yardımsever gönül dostlarını hizmete davet etmiş ve buranın şu anki durumuna gelmesine vesile olmuştur. Bununla birlikte Hacı Haydar Sultan'ı, araştırıp hayatı ve menkıbelerini "Hacı Haydar Sultan" isimli şiiriyle nazma dökmüştür.

Kültür Bakanlığı, resmî bir yazı ile Kur'an-ı Kerim'in Rusça mealini hazırlayan devrin Kur'an âlimlerinden Buharalı Hacı Haki Efendi'nin isminin yaşatılmasını istemiş ve dönemin şahidi üç kişiden, Âşık Kemalî, Tahir Büyükkörükçü Hoca ve Eczacı Haşmet Tozoğlu Bey'den bilgi istemiştir. Bunun üzerine Kemalî, rahmetli Buharalı Hacı Haki Efendi'yi tanınması sebebi ile elindeki bütün dokümanları Kültür Bakanlığına takdim etmiştir.

Âşık Kemalî, Karayollarında çalıştığı dönemlerde kendisine verilen bir emir üzerine Sarayönü güzergâhında yol yapımı için bulunduğu esnada Lâdikli Ahmet Efendi Hz. ile tanışmış, onun yüksek hatırları için Lâdik'in yolunu da mesai dışında kalan saatlerde yeniden şekillendirip bugünkü hâline getirmiştir. Bu süreç içerisinde Lâdikli Ahmet Efendi Hazretleri ile 40 gün halvet olmuş, kendisinden bazı ilimler de öğrenmiştir.

Âşık Kemalî'nin Konya ve Mevlâna Hazretlerine yapmış olduğu önemli hizmetlerinden biri de Osmanlı sultanlarından Abdülmecit Han'ın kızı Dürrüşehvar Sultan ve Hindistan Haydarabat Prensi'nin oğlu Prens Bereket Jah Bey'in,

Mevlâna Müzesi'ne hediye ettiği Hz Osman'a ait ceylan derisi üzerine yazılı el yazması Kur'an-ı Kerim ve Hz. Ali Efendi'mize ait şecere ve sancak-ı şerif ile birlikte bir rahleye vesile olmasındır. Kemalî, Prens Jah'ın asistanı Hülya Acurol Hanımefendi'ye ricaları ile bu değerlerin Konya'mıza kazandırılmasına vesile olmuştur. Bizzat kendi evinde hanımefendi ile birlikte Mevlâna Müzesi eski müdürlerinden Erdoğan Erol Bey'e Kur'an-ı Kerim'i teslim etmişlerdir. Daha sonra basın önünde Bereket Jah Bey, teslim törenini bizzat kendisi gerçekleştirmiştir.

Ömrünün hemen hemen her dönemini Allah yolunda ve insanlığa hizmet ile değerlendirmeye çalışan Âşık Kemalî'nin basıma hazırlanmakta olan manevi deneyimleri üzerine yazılmış bir kitabı ile birlikte çoğunluğu tasavvufi şiirlerden oluşan bir şiir kitabı bulunmaktadır.

Suna Hanım ile evli olan Kemalî'nin, Mustafa Celalettin adında bir oğlu ile Zeynep ve Emine adlarında iki kızı vardır.

Hâlen 79 yaşında olan Kemalî, Konya'nın Öğretmenevleri semtinde hayatını sürdürmektedir.

AVUSTRALYA/SYDNEY GÜNLÜĞÜ: 3

9 Mayıs/Pazar (Anneler Günü)

Bugün oğlumun tatil günü. Daha önce gelenemle planladıkları üzere City'e gezmeye gideceğiz. Yurdumuzda bıraktıklarımıza Sydney'de olduğumuzun da kanıtı olacak bu gezi. Zira Sydney'in iki simgesi Harbour Bridge (Boğaz Köprüsü) ile Opera House'ı göreceğiz.

City'de park sorunu olduğunu belirten evlatlarım, arabalarını Auburn merkezde –parasız- katlı bir otoparka park edip İstasyon binasına yöneliyoruz. Lidcombe İstasyonu girişinden yirmi dört saat geçerli biletlerimizi alıyorlar. Pazar günleri aile indirimi uygulanıyormuş. Sair günler 90 dolar ödenmesi gereken toplu biletimize 12,5 dolar ödemişler.

Ondan fazla istasyonu geride bıraktıktan sonra Circular Quay İstasyonu'nda yolculuğumuz nihayetleniyor. Trenden iner inmez o iki simge bizi selamlıyor. İniş yönümüze göre Opera House sağımızda. Köprü de tam karşısında.

Opera House'a çok katlı rezidans ve işyeri binalarının önündeki İzmir Kordon'u hatırlatan platformdan ilerliyoruz. Tabi sık sık görüntüleri kaydederek.

Sonbaharda olmamıza rağmen neredeyse hanımla bizden başka herkes yaz kıyafetli. Gökyüzü pırıl pırıl, güneş oldukça müşfik. Restoran ve kafeler arasında insan seline kendimizi bırakıyoruz.

Bu platformdaki insan mozağının en ilginç sadece avret yerleri kapalı çıplak Aborjin. Uzun sakallı yüzüne ve vücudunun ön kesimine beyaz boya ile çeşitli desenler yapmış. Biteviye önünde, ağızdan ucuna doğru genişleyen, aşağı yukarı bir buçuk iki metre uzunluğundaki boruyu üflemeyle meşgul. Gelinimden bu çalgının adının **didgeridoo** olduğunu öğreniyorum. Elektronik cihazlarla da desteklenen bu çalgı ile tam bir otantik müzik ziyafeti çekiyor. Yanındaki Anzak şapkalı, üzerinde sadece şort bulunan uzun boylu çıplak mesaiadaşı da bu müziğin CD'lerini pazarlıyor. Diğer bir Aborjin de pazarladığı otantik el sanatları ürünleriyle şirketi tamamlıyor. Bunları seyreden herkesin elinde kamera ve fotoğraf makinesi olmasına rağmen hiç kimse görüntü almıyor. Ben de bu kalabalığa uyuyorum.

Torunum Sükeyne Hale'nin aşırı feriyeye (feribot) binme arzusuna; günün kısa, gezi programının da uzunluğu eklenince Opera House ziyareti, binanın çok basamaklı yüksek merdivenleri önünde sona eriyor. Buradaki varlığımızı tescilleyip ferî iskelesine yöneliyoruz. Yolda gelinim, büyük üniversite amfilerini andıran temsil salonlarından mürekkep binanın içini görmemekle çok bir şey kaybetmediğimiz tesellisini unutmuyor tabi.

Köprü altına yapacağımız geziyi de ferî yolculuğunun ardına erteliyoruz (Mevsim itibarıyla karanlığın erken

bastırmasıyla bu programı ferî yolculuğu sonrası hepten iptal ediyoruz).

Sydney bir gölü andıran kapalı bir körfezin nihayetinde kurulmuş. Bu körfez Tasman Denizi'ne dolayısıyla da Büyük Okyanus'a tek bir kapıyla açılıyor. Bu kapı da birbirini kucaklamasına ramak kalmış iki burnun arasında iki kilometre kadar.

Rotamız olan Manly, körfezin en uç karşı kıyısında bir banliyö. Bu yolculuk, sırf bir deniz yolculuğu yapma körfezi biraz daha ayrıntılı görme adına programa alınmıştı. Nitekim burada karaya ayak basınca, köpek balıklarına karşı demir ağlarla korunmuş daracık plajının yine fazla geniş olmayan kumsalının hemen bitiminde başlayan çimle kaplı parkta ikindi namazlarımızı eda edip tekrar ferî iskelesine döneceğiz.

Sydney'de toprak yüzünü göstermiyor neredeyse. Her yerde üzerine çimden manto büründürülmüş. Namazlarımızı kılacağımız bu park da öyle. Sütre yaptığımız iri ilginç ağacın bir benzerini yıllar önce Alanya-İncekum'da sahilin en eski otellerinden birinin bahçesinde de görmüştüm. Çama benzeyen bu ağacın şamdan kolları gibi dizilmiş uzun yaprakları, hanımların boynunu süsleyen usta bir kuyumcunun elinden çıkmış örgülü altın zincir kordonları andırı-

yor. Ne ki bunlar yeşil renkli. Kuru-dukça odunlaşıyor, dolayısıyla renkleri de kahverengiye dönüşüyor.

On beş yirmi dakikalık deniz yolculuğunun son anları tam bir görsel şölen oluyor. Grup vakti güneşin kızıl ışıkları Sydney'in simgelerine harikulade bir katkı yapıyor. Ferî'nin güvertesi bir anda fotoğrafçıların istilasına uğruyor. Profesyonel bir kameraya sahip olamayışına bir defa daha hayıflanıyorum.

Giderken zahmetini hissettirmeyen tren yolculuğu, dönüşte daha bir uzun ve sıkıcı geliyor. Bunda sabahki gezmeye giden cıvılcı insanların yerini alan, iş dönüşü saatinde bedenlerinin bitkinliği yüzlerine yansımış insan görüntüleri de etkili sanırım. Burada banliyö trenleri dışarıdan pek fark edilmese de üç katlı. Vagonda yerinizi aldığınızda orta katta bulunuyorsunuz. Birkaç basamakla bodrum kata, yine birkaç basamakla üst kata ulaşıyorsunuz. Bunun dışında tipik tren vagonu işte.

Evlatlarımın ifadesine göre Sydney'in ünlü akvaryumunu gezeceğimiz gün Boğaz Köprüsü'nü tekrar göreceğiz.

14 Mayıs/Cuma

Oğlum ve gelinimle birkaç kez arabayla yaptığımız Auburn merkezine yolculuk ve önceki gün gelinimin

yaya Auburn merkezindeki büyük marketlerdeki alışveriş ve tanıtma gezisi sonrası bugün Cuma namazına Gelibolu Cami'mize yaya gitme cesareti buluyorum. Tam yarım saatlik hafif tempolu bir yürüyüşten sonra camiye ulaşıyorum. Yalnız itiraf etmeliyim ki camiye çıkan caddenin araç trafiğine kapalı oluşu, yanı sıra caminin minarelerini görememem biraz tedirgin olmama sebep oluyor. Caddeden plastik ağla ayrılarak yaya geçidine açık bırakılmış yaya kaldırımına bir hissikablelvuku ile yöneliyorum. İlerideki insan şeridi kalbime bir serinlik veriyor. Nitekim çok geçmeden ilk dönemeci döndüğümde derin bir oh çekip elhamdülillah, diyorum. Zira göğe çekilmiş şahadet simgeleri bütün azameti ile karşımda beliriyor.

Bu hafta imam da hutbe de farklı. İmam hutbesini tamamladıktan sonra müezzin mahfilinden güzel sesli ve okuyuşlu bir vatandaşımız tarafından İngilizce özeti veriliyor. Namaz sonrası koluma bir giren oluyor. Ürpererek kolumu tutan elin sahibine dönüyo-

rum. Oğlumun mütebessim yüzüyle biraz şaşırıp biraz seviniyorum. İş dönüşü, annesi de beraberinde son anda namaza yetişmişler. Annesini de aldıktan sonra bizi bacanağının kebab shop'una götürüyor. Beş on dakikalık bir yolculuktan sonra sanayi bölgesinde mütevazı bir dükkânın önünde park ediyoruz.

İşyerinde oğlumun baldızı ve bacanağı birlikte çalışıyorlar. Burası bizim sanayi büfelerine göre teknoloji bakımından daha gelişkin bir büfe. Hem et hem tavuk döner, tost makinası, ızgara, kahve makinesi vs. Yanı sıra gözleme, içli köfte, balık gibi ilave mönü. Dönerler elektrikli bıçakla tıraşlandıktan sonra sac ızgarada da hallendiriliyor. Bizim lavaş andıran ekmeği Yunanlıların yapması ilginç. Ve lavaşın zor taşıdığı et ve yeşillik; üstüne üstlük yanında bolca patates kızartması. Böyle bir mönü yedi sekiz AUD (yaklaşık 10-11 TL). Yalnız dönere takılan etlerin kilosu dört-dört buçuk AUD'a alınıyor. Bu duruma göre kâr oldukça iyi.

Buraya geldik geleli dikkat ediyorum, yolların durumu bizdeki ile kıyas götürmez. Yamalı ve ekli asfaltlar neredeyse yok gibi. Trafikte ilerlerken hiç sarsılmıyorsunuz. Ve de arabaların temizlikleri... Özellikle lastikler; lekesiz, simsiyah... Bırakın bir çamur, toz lekesini, dişlerinin arasında bir çakıl dahi göremiyorsunuz. Diğer bir durum da buraya geleli iki hafta olmasına rağmen ayakkabılarımı ne sildim ne fırçaladım. Buranın lodosunda bile toz kalkıyor.

-Devamı var-

